

En særlig sårbar generation?

Alternativer til stereotype repræsentationer af psykisk mistrivsel i unges arbejdsliv

Mette Lykke Nielsen & Barbara Marstrand

Abstract

Den arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel er særlig markant blandt unge under 30 år, og den er stigende. Arbejdsrelateret psykisk mistrivsel er et komplekst fænomen, og der er derfor behov for at udvikle nye videnskabelige repræsentationsformer, der ikke forsimples og stereotypiserer. Artiklen undersøger, hvordan poetiske repræsentationer i kombination med kunstfotografier kan bidrage med nye perspektiver på unges arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel. Det empiriske udgangspunkt er 50 kvalitative interviews med unge mellem 22 og 31 år, der er i deres første job som færdiguddannede, og alle har haft erfaringer med psykisk mistrivsel i arbejdslivet. Psykisk mistrivsel dækker over de forskellige former for og grader af arbejdsrelaterede psykiske belastningsreaktioner, som de unge selv beskriver. Artiklen henter inspiration i poststrukturalistisk forskning om "transgressing writing" og kunsthistorisk teori om fotografiet som repræsentationsform. Vi argumenterer for, at populærvidenskabelige generationsbetegnelser - eks. "The Snowflake generation" - ofte enten placerer ansvaret for psykisk mistrivsel i den enkelte unge eller i en hel generation. De poetiske repræsentationer inviterer derimod til indlevelse i livssituationer, hvor den psykiske mistrivsel ikke er statisk og løsrevet fra sociomaterielle vilkår, men snarere er relationel, bevægelig og kontekstuel indlejret. Fotografierne betoner ligeledes den arbejdsrelaterede kontekst og inviterer, gennem reference til en visuelt delt kultur, til indlevelse og refleksion på tværs af generationelle skel.

Keywords: psykisk mistrivsel, generationer, ungdomsforskning, fotografi, poetiske repræsentationer

Indledning

Generation Z vender præstationskulturen ryggen. God løn, et stort ansvar og en progressiv karriereudvikling er ikke nødvendigvis den gulerod for de yngste på arbejdsmarkedet [...]. Hvad er så vigtigst for de 19-27 årige? Det er ledere, som prioriterer trivsel. (Kruse, 2022)

Sådan lyder overskriften i et stort anlagt debatindlæg i *Politiken* fra juni 2022. Teksten i

artiklen er ledsaget af en håndtegning af et kontorlandskab, hvor en ældre skaldet mand (formodentlig en leder) siger: "Jeg har købt onsdagssnegle", mens de øvrige yngre medarbejdere på kontoret jubler, og en enkelt yngre medarbejder endda kniber en tåre af glæde. Sådan en leder, der prioriterer trivsel, værdsættes af de unge medarbejdere, må man forstå. Forfatteren NN Kruse, der er talentleder i konsulentfirmaet Deloitte (2020), argumenterer for, at "Generation Z" er vokset op

i en præstationskultur, hvor mange allerede har erfaringer med mistrivsel, før de kommer på arbejdsmarkedet. Derfor prioriterer de nu deres trivsel. Artiklen refererer til konsulentfirmaets ungeundersøgelse. En tilsvarende konsulentundersøgelse viste i 2023, at *"over halvdelen af generation Z føler sig udbrændte på grund af arbejdskrav og tempo"* (Kruse, 2023). I samme periode udspandt der sig en ophedet mediedebat, hvor unges forandrede krav til arbejdet blev problematiseret og udskældt. I denne debat førte Kaare Dybvad Bek an, og omdrejningspunktet var en påstået ændret (dårligere) arbejdsmoral blandt befolkningen og især blandt unge (Arven, 2023; Dybvad Bek, 2023).

Ofte bliver generationsbetegnelser som "Generation Z" brugt til at udtrykke bekymring for, om der er noget særligt problematisk på færde i den unge generation (Woodman & Wyn, 2014). Som da *The Guardian* i 2016 tog "The Snowflake generation" op til diskussion i forbindelse med en debat om "safe spaces" på amerikanske universiteter. *The Guardian* beskrev i den forbindelse "Snowflakers" som:

"The young adults of the 2010s, viewed as being less resilient and more prone to taking offence than previous generations." (Nicholson, 2016)

Vores udgangspunkt er, at sådanne bredpenslede generationsportrætter let fører til stereotype repræsentationer af psykisk mistrivsel blandt unge. I denne artikel vil vi derimod eksperimentere med nye tilgange til at forstå og nuancere unges arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel gennem poetiske repræsentationer og kunstfotografier. Formålet er med andre ord at undersøge, om disse metodiske greb kan bidrage til at nuancere eksisterende repræsentationer af arbejdsrelateret psykisk mistrivsel blandt unge. Baggrunden er, at den arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel er særlig markant blandt unge under 30 år, og at den

siden 2013 har været stigende (Rosenkilde et al., 2023). Set i det lys er der et presserende behov for at skabe nye indgange til arbejdsrelateret mistrivsel blandt unge, der bidrager til at skabe forståelse for problematikken fremfor at forsimple komplekse sociale sammenhænge.

Forskningsspørgsmål:

*Hvordan kan poetiske repræsentationer og kunstfotografier bidrage til at nuancere viden om unges arbejdsrelaterede mistrivsel og psykiske arbejdsmiljø? Og hvilke begrænsninger er der forbundet ved at anvende sådanne greb?*¹

Artiklen tager afsæt i en kritik af populærvidenskabelige repræsentationer af unges mistrivsel. Derefter følger et baggrundsafsnit, hvor vi gør rede for eksisterende viden om unges arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel. Vi anvender en bred forståelse af psykisk mistrivsel, som primært henter inspiration i den sociologiske- og socialpsykologiske ungdomsforskning. Dette gør vi rede for i artiklens andet baggrundsafsnit. Herefter præsenterer vi artiklens empiri og metodiske greb. De poetiske repræsentationer og kunstfotografierne, der er skabt til denne artikel, bliver præsenteret ind imellem artiklens øvrige afsnit.

En særlig sårbar generation: populærvidenskabelige repræsentationer af unge

I Danmark er der i de senere år blevet publiceret flere populærvidenskabelige publikationer, der beskriver generation Y og Z. Generation Y betegnes her som dem, der er født mellem 1980-1995, mens generation Z dækker over dem, der er født mellem 1995-2010 (van Hauen, 2023). Men sådanne generationsbetegnelser er ikke videnskabeligt definerede, og de er ikke klart afgrænsede fra hinanden. De historiske begivenheder, der typisk former og afgrænser sådanne generationsbetegnelser, og de fødeår, de henviser til, afviger indbyrdes

Afhængighed, afvænning

Det var syret og skræmmende pludselig at være ansat. Uden overhovedet at være færdiguddannet journalist. Jeg tænkte: Fuck, jeg aner jo ikke hvad fanden det er jeg laver.

Jeg arbejdede 70 timer om ugen, eller noget i den stil. I det halve år på udland. En høj stjerne hos min redaktør. Og den ledende redaktør. Tilbudt at freelance. Tilbudt en stilling. Jeg spillede spillet. Det er altid lidt nemmere at klare en lorte-kultur, hvis ikke man ikke er én af dem der ligger ned.

Depression og angst op gennem tyverne. Jeg tænkte: Okay, om fem minutter ligger jeg mig ned. Med verdens største stress-angst. Kom hjem sent, havde arbejdet til klokken ni. Med alle de fysiske symptomer blæsende ind fra højre. Det bagvedliggende pres: Det er nu det gælder, i dag, i morgen. Jeg skal overleve det her. Jeg er virkelig, virkelig, virkelig heldig og privilegeret at jeg har det her job. Hvis jeg fucker op, hvis jeg ikke er god nok. Ikke set mine venner i et år. Ikke sovet i et år. Jeg havde ikke mere i mig. Fuldstændig lukket.

Skulle klart have været sygemeldt, men man sygemelder sig ikke. Er det egentlig forsvarligt? Med en journalist der tager så meget morfin? Min fremtid og mit job. Afhængighed, afvænning.

Jeg mødte min leder ved kaffeautomaten... inden jeg gik på sommerferie. Hun simpelthen nægtede at tale til mig. Det var hende, der ansatte mig, min ledende redaktør. Hende der så et kæmpe talent i mig. Mit arbejde. Avisen er ikke mit liv. Tvinger mig selv, til at lægge det væk.

fra hinanden (Zabel et al., 2017). De cirkulerer og reproduceres i populærvidenskaben, hvor repræsentationerne er mere eller mindre velunderbyggede, ofte skildret gennem personlige oplevelser og samtaler med unge fra den pågældende generation. Listerne over generationernes karakteristika beskrives eksempelvis hos van Hauen som nogle, der er ”samlet og opdateret over flere år”, ligesom de årstalsinddelinger, der benyttes, er dem, ”der er mest udbredte” (ibid., s. 33). Generation Z karakteriseres bl.a. gennem otte overskrifter, hvoraf sårbarhed er den første:

Sårbarhed: For mange Z'ere er sårbarhed både positivt og negativt. Det ses som en mulighed for at være mere autentisk, transparent og ærlig og viser en indre styrke, men det opleves naturligvis også som en særlig uønsket skrøbelighed. (van Hauen, 2023, s. 53)

Parallelt med dette giver Krautwal i bogen *Unge generationer på arbejdsmarkedet* (2019) en række råd til ledere, der har unge medarbejdere ansat, bl.a. dette:

Nok er de unge selvbevidste, ligesom de på nogle områder også er sejlivede, men de er tillige udsatte og sårbare. Og af den grund behøver de meget kontakt, øget opmærksomhed og tæt personlig ledelse. (Krautwal, 2019, s. 155)

Krautwal (2019), van Hauen (2023) og artiklen fra *The Guardian* beskriver alle en særlig sårbarhed, som skulle kendetegne Generation Z. Det er kendetegnende for populærvidenskabelige repræsentationer af generationer, at de ofte består af kontekstfri generaliseringer, hvor særlige egenskaber eller værdier knyttes til en samlet gruppe, der alene har det tilfælles, at de er født i den samme historiske periode. Generalisering og dekontekstualisering betyder, at generationsbetegnelser uproblematisk kan overføres fra den ene kontekst til den anden, fordi de netop er fri for beskrivelser af

specifikke sociale- og kontekstuelle forhold i den unges liv. Det gør generationsbetegnelser til en værdifuld vare, måske især i en periode med stor efterspørgsel efter unges arbejdskraft (Beskæftigelsesministeriet, 2024).

Stereotypiseringen af unge som samlet gruppe er blevet kritiseret fra flere sider. I en dansk sammenhæng kritiserer Jensen (2010) generaliseringer af unge for at være ”en slags overindividuel personlighedsskaber” (ibid., s. 70). En ”personlighedsskaber”, som ser bort fra og kortslutter samfundsmæssige strukturer og relationer til en ”gruppepersonlighed”. Mennesker født i samme tidsperiode skulle således dele egenskaber som dårlig arbejdsmoral eller særlig sårbarhed.

Denne kritik finder vi også hos ungdomsforskerne Woodman og Wyn, der beskæftiger sig med den generation, der benævnes ”Generation Y” (ifølge forfatterne født start 80’erne til start 00’erne). Forfatterne kritiserer det, de betegner som ”generationalisme” (2014):

[generationalisme] assumes that an age group is homogeneous, sharing a set of (usually negative) attitudes and attributes. (Woodman & Wyn, 2014 s. 56)

I modsætning til ”generationalisme” arbejder Woodman og Wyn med begrebet ”social generations”, som de undersøger gennem et omfattende kohortedata:

Social generations, as opposed to generations of kin, are groupings that share fundamental social conditions during their youth, and in this context shape lasting dispositions and face opportunity structures that distinguish them from generations that have come before. (Woodman & Wyn, 2014, s. 55)

Et eksempel på denne sociale generations ”dispositioner og mulighedsstrukturer” er for eksempel længere uddannelsesperioder end tidligere generationers, en højere grad af

prekær tilknytning til arbejdsmarkedet samt ændrede mønstre i forbindelse med køb af bolig og familiedannelse. Det er historiske, samfundsmæssige og politiske forandringer, der udgør forskellene og skiftene mellem generationerne. Woodman (2019) argumenterer for, at forskellige generationers holdninger og ønsker til deres arbejdsliv må ses i lyset af de arbejdsmarkedsvilkår, der er dominerende i en given periode, f.eks. når unge i Generation Y påstås at have et ønske om større fleksibilitet i arbejdet. I forhold til påstanden om at unge har en dårlige arbejdsmoral, konkluderer Zabel et al. (2017), at der ikke kan påvises forskelle imellem forskellige generationers arbejdsetik.

Tidligere forskning om unges arbejdsliv og arbejdsmiljø kritiserer, ligesom flere af de ovenfor nævnte, tendensen til at individualisere og se bort fra sociale og materielle forhold i unges liv, og argumenterer i forlængelse af dette for, at det er afgørende, at videnskabelige repræsentationer af unges arbejdsliv inkluderer viden om unges livssituation, arbejdsvilkår og arbejdsopgaver. Nielsen og Dyreborg (2013) og Nielsen et al. (2013) har i den forbindelse problematiseret, at unge betragtes og behandles som en homogen gruppe, der udelukkende afgrænses på baggrund af deres alder. Et parallelt argument er fremført indenfor stressforskningen, hvor der også ofte henvises til individuelle personlighedstræk, som for eksempel "perfektionisme", som forklaring på, hvorfor så mange bliver stressede. Andersen (2013) argumenter i den sammenhæng for, at sådanne forklaringer er mangelfulde og forvrængende, idet de individualiserer forhold, der udspringer af bredere samfundsmæssige krav til medarbejdere om at udfolde deres subjektivitet i arbejdet (ibid., s. 39).

Unges arbejdsrelaterede mistrivsel

I Danmark viser Den Nationale Sundhedsprofil, at der i en årrække både er sket en stigning

i antallet af mennesker, som oplever at have et dårligt mentalt helbred, og som er kvalificeret til en psykiatrisk diagnose (Sundhedsstyrelsen, 2021; Jensen et al., 2018; Ottosen et al., 2018). Også blandt yngre erhvervsaktive i alderen 18-24 år er der sket en stigning i selvrapporterede mentale sundhedsudfordringer i form af søvnbesvær, depressions-, angst- eller stress-symptomer (Dyreborg et al., 2018; NFA, 2017). 39,8 procent af erhvervsaktive under 35 år rapporterede en høj score på stressskalaen (Rosenkilde et al., 2023). Det er desuden velkendt, at unge, især kvinder, er signifikant mere udsat for seksuel chikane end andre aldersgrupper, og at unge er den gruppe med mindst indflydelse og færrest beføjelser i arbejdet (Dyreborg et al., 2018), hvilket alt sammen har en negativ indflydelse på arbejdsrelateret psykisk trivsel.

Forklaringerne på hvorfor unge mistrives og forslagene til, hvordan vi undgår det, er omdiskuterede og mangefacetterede, og det er mistrivelsbegrebet også. I denne artikel forstår vi arbejdsrelateret psykisk mistrivsel som et fænomen, der dækker over mange forskellige former for- og grader af mistrivelsproblemer og belastningssymptomer, som opstår i samspillet mellem den enkelte og de fysiske og sociale forhold på arbejdspladsen (Andersen, 2007, 2013; Cohen et al., 2019). Vi inkluderer alle de former for- og grader af psykisk mistrivsel, som de unge i vores materiale selv opfatter som psykisk mistrivsel. Interviewpersonerne fortæller således om psykisk mistrivsel, der kommer til udtryk på forskellige måder; fra grådlabilitet, ondt i maven, knude i maven, træthed og udmattelse, tankermylder og søvnproblemer til deciderede stresssymptomer, depression og angstanfald.

I ungdomsforskningen undersøger Katznelson et al. (2021) "mistrivsel" som et bredt fænomen i ungdomslivet. Forfatterne peger på en "ny udsathed" blandt unge, hvor acceleration, præstation og psykologisering udgør nye strukturelle betingelser, som skaber et generelt

pres på unges trivsel. Disse betingelser producerer, ifølge forfatterne, ungdomsliv, hvor hastigheden tager til, og hvor et stigende fokus på præstationer medfører en konstant orientering mod at yde sit bedste. I kombination med en "psykologisering af hverdagslivet", der betegner udbredelsen af psykologi, psykologiske praksisser og redskaber til institutioner og brede kulturelle sammenhænge, fører dette til en "individualisering af trivselsproblemer" (ibid.). Mistrivsel, der betragtes som forbundet til præstation og konkurrence i ungdomskulturen, har i en årrække været et helt centralt perspektiv i både nordisk og international sociologisk ungdomsforskning (Bakken et al., 2018; Katznelson et al., 2021; Madsen, 2018; Petersen, 2016; Sørensen et al., 2017), men i denne forskning har arbejdslivets belastninger ikke været i fokus. Ungdomsforskningen har således været optaget af at forstå, hvordan bredere samfundsmæssige tendenser sætter sig igennem og er med til at skabe et ungdomsliv, der i stigende grad prægnes af præstation, konkurrence og skærpede samfundsmæssige udskillelsesmekanismer (Krogh & Madsen, 2024; Costa & Brunilla, 2016). Petersen (2016) har beskrevet ungdomsliv og psykisk mistrivsel i det, han betegner "præstationssamfundet", mens Madsen (2018) har beskrevet nutidens ungdom som "Generation præstation", hvis oplevelse af værd og identitet i stigende grad handler om at præstere optimalt og blive positioneret som en vinder. I samme ånd skriver Harvard professor, Michèle Lamont (2023):

[...] young people embrace aspects of the neo-liberal measures of worth, with a focus on work ethic, self-reliance, and the pursuit of professional success and material wealth. Yet for this group facing growing inequality and various crises, these values are combined with a focus on personal balance that dampen the risk of failure and protect their mental health. (Lamont, 2023, s. 93)

Lamont peger på, at amerikanske unge omfavner dele af "neoliberale værdimål" [egen oversættelse], men at stigende ulighed og kriser samtidig sætter sig igennem som et generationelt delt behov for at beskytte sig selv imod risikoen for at fejle og dermed at beskytte deres mentale helbred. Denne balance mellem på den ene side at kæmpe for at vinde værdi som et (neolibertalt) subjekt i arbejdslivet, og på den anden side at beskytte sit eget mentale helbred genfindes hos Nielsen et al. (2022) og Nielsen et al. (2023), som nærværende artikel bygger videre på. Artiklerne viser, at transitionen ind på arbejdsmarkedet kan udgøre en periode, hvor præstationsorienterede normer og idealer intensiveres. At de første år på arbejdsmarkedet kan fremstå som en styrkeprøve på, om det lykkes at finde fodfæste som et succesfuldt arbejdssubjekt (ibid.), hvor risikoen for at fejle er meget præsent. Et stort drive imod at lykkes og fremstå som succesfulde arbejdssubjekter medvirker til en "grænseoverskridende arbejdsetik", som i kombination med et dårligt psykosocialt arbejdsmiljø kan være medproducerende af arbejdsrelateret psykisk mistrivsel. Dette henter teoretisk inspiration hos Farrugia (2021), der retter en hård kritik mod den post-fordistiske arbejdsetik og kalder den "a fantasy of self-realization" (Farrugia, 2021, s. 138). Nielsen et al. (2022, 2023) viser således, at det kan være en giftig kombination for unge at søge selvrealisering gennem arbejdet, når arbejdet er placeret i et krydsfelt mellem midlertidige ansættelsesforhold og en præstationsorienteret arbejdskultur.

Metode

Indhentning af interviews

Vi har allerede præsenteret en poetisk repræsentation og et kunstfotografi. De er lavet med udgangspunkt i analyser af 50 kvalitative in-

'Jeg er faktisk noget'

En anerkendt salon. Den største og flotteste i byen. Stå og føntørre de andres kunder, og gå hjem og have ondt i skulderen. Når du er den der vasker 50 mennesker om dagen... kan alle jo se, at der er et hierarki. Jeg hverken mediterede eller dyrkede sport. Jeg tænkte: Jeg skal bare igennem. Så jeg kørte på. Røg smøger og håndterede det sådan.

Han kunne ikke fordrage rygere, og postkasserødt hår. Han sagde: Du kan ikke se sådan ud. Er du ikke også blevet lidt tyk? Det er fandme også for dumt, at du ik kan regne det ud. Jeg tænkte: Nå ja, det har han jo ret i. Hvordan kan man være så dum? Man mister mere og mere af sig selv. Det er sgu også lidt tungt som 17årig, og den nederste i hierarkiet at sige: Hey, jeg har det altså megaskidt. Så fik jeg en depression.

Det var en kæmpe sejr at komme tilbage. Havde ligesom fået mere ... robusthed, eller hvad man siger... meditere, mindfulness. Kollegaerne. De fik ligesom trukket mig op. Jeg fik en kundekreds. En fed dynamik. Det fucking lykkes. Jeg er faktisk noget. Det var liv og glade dage. Det var en tid, hvor jeg skulle være voksen. Han har jo set mig blive voksen.

Ondt i fødderne; nedsunken forfod. Bamsesko på et stengulv. Shit jeg har ondt i nakken- og i ryggen. Vandallergi, og kemi. Hvad fanden snakker man om, med en på 50? Det var rigtig, rigtig hårdt, at skulle sige farvel til idéen om at være frisør.

terviews, der er indhentet i forbindelse med et forskningsprojekt om unges mistrivsel i starten af arbejdslivet (Nielsen et al., 2022, 2023). Kriterierne for udvælgelse af informanterne var, at de var under 30 år, færdiguddannede inden for de sidste to år, havde arbejdet i en af de udvalgte brancher (jf. nedenfor) og havde oplevet en form for psykisk mistrivsel i første job. Interviewpersonerne arbejdede alle i den private sektor inden for fag med præstationsorienterede arbejdskulturer, nemlig frisører, kokke, designere/grafikere, journalister, jurister og akademikere. Denne selektion betyder, at vi ikke inkluderede offentligt ansatte og heller ikke personer uden en faglig eller videregående uddannelse. Der er store forskelle på det arbejde, der udføres i de udvalgte brancher, men de er alle kendetegnet ved en høj selvrapportering af psykisk mistrivsel (NFA, 2017). Interviewpersonerne blev rekrutteret via digitale sociale platforme, via faglige organisationer og via netværk, hvor der var en sandsynlighed for, at målgruppen ville se invitationen. De informanter, der takkede nej til at lade sig interviewe, argumenterede typisk med, at de ikke havde oplevet psykisk mistrivsel. Interviewene varede mellem 30 og 115 minutter. Størstedelen af interviewene blev foretaget online i løbet af 2020-2021. 20 af de 30 unge blev interviewet ad to omgange med ca. et halvt års mellemrum. Med undtagelse af to havde alle informanterne etnisk dansk baggrund, og alle interviews er gennemført på dansk. 26 identificerer sig som kvinder, 4 som mænd. Vi søgte ikke specifikt efter kvinder i rekrutteringsprocessen, men langt flere kvinder responderede, og kvinderne er dermed markant overrepræsenterede. Det stemmer overens med, at især yngre kvinder rapporterer om mentale helbredsproblemer i starten af arbejdslivet (NFA, 2017). Med udgangspunkt i informanternes egne beskrivelser af deres familiære baggrund samt eget uddannelsesniveau er der en overvægt af interviewpersoner, der kommer fra middelklasse

og øvre middelklasse. 16 har således en treårig mellemlang uddannelse, mens 14 har en lang uddannelse på fem år. Interviewpersonernes gennemsnitsalder var 27,3 år.

Poetiske repræsentationer som videnskabelig praksis

Metodisk henter artiklen primært inspiration i 90'erne og 00'ernes overvejende poststrukturalistisk informerede forskning, der bygger på ideen om "overskridende [transgressing] skrivning" (Davies, 2000; Krøjer, 2003; Lather, 1991; Nielsen, 2008; Richardson, 1997). Fælles for dem er, at de arbejder med overskridende videnskabelige repræsentationsformer ud fra et ideal om at skabe refleksivitet som fundament for forandring. Poetiske repræsentationer er blot en ud af mange måder at arbejde videnskabeligt med "overskridende skrivning". Indenfor denne feministiske forskningstradition har en række forskere (se eks. Davies, 2000; Krøjer, 2003; Richardson, 1997) arbejdet ud fra et ideal om at skrive sig ud af et distanceret, separat skrivende "jeg". Idealet er at skrive i videnskabelige formater, der ikke objektiverer hverken forskningsprocessen eller produktet som noget udenfor- og uafhængigt af det jeg, der skriver. I de poetiske repræsentationer, der indgår i denne artikel, er det f.eks. tydeligt, at de sætninger, der gengives i repræsentationerne, ikke er en autentisk gengivelse af en fortalt virkelighed, fordi sætningerne er sat sammen på måder, der ikke mimer den autentiske situation. Kronologien er brudt op og komprimeret, og størstedelen af det, der oprindeligt blev fortalt, er undladt. Det skrivende "jeg" er på den måde synligt til stede i teksten, hvilket er et reflekteret metodologisk valg.

Hos Davies (2000) er begrebet "troubling" centralt for denne måde at arbejde med repræsentation på. Idealet er, at "poetic writing" forstyrrer normaliserede binariteter og

grænsedragninger. Intentionen med denne skrivepraksis er, ifølge Davies, at finde måder at forstyrre det, vi tager for givet. For først når det indforståede forstyrres, bliver det synligt for os. Samtidig er det et ideal at tilbyde læseren en position, som overskrider den distance, der normalt etableres ved læsning af videnskabelige tekster og analyser og på den måde åbne for mere indlevelse. En måde at åbne op for indlevelse er at give plads til detaljer fra interviewene, som, gennem de poetiske repræsentationers fortættede form, har stor betydning for læserens mulighed for at relatere til det (arbejds)liv, som repræsenteres. Detaljerne i de poetiske repræsentationer bliver vigtige, for det er bl.a. igennem dem, vi sanser. I de poetiske repræsentationer i denne artikel gengives detaljer som bamsesko og en pastinak. Det er også sådanne detaljer fra arbejdsliv, som fotografierne i denne artikel fremhæver. Det er detaljer, der forstørres i de poetiske repræsentationer, mens de i traditionelle analyser af interviews har det med at forsvinde. Davies skriver, at det er fordi, detaljer, i traditionelle videnskabelige formater, udgrænses af idealet om den tidløse abstrakte "Sandhed":

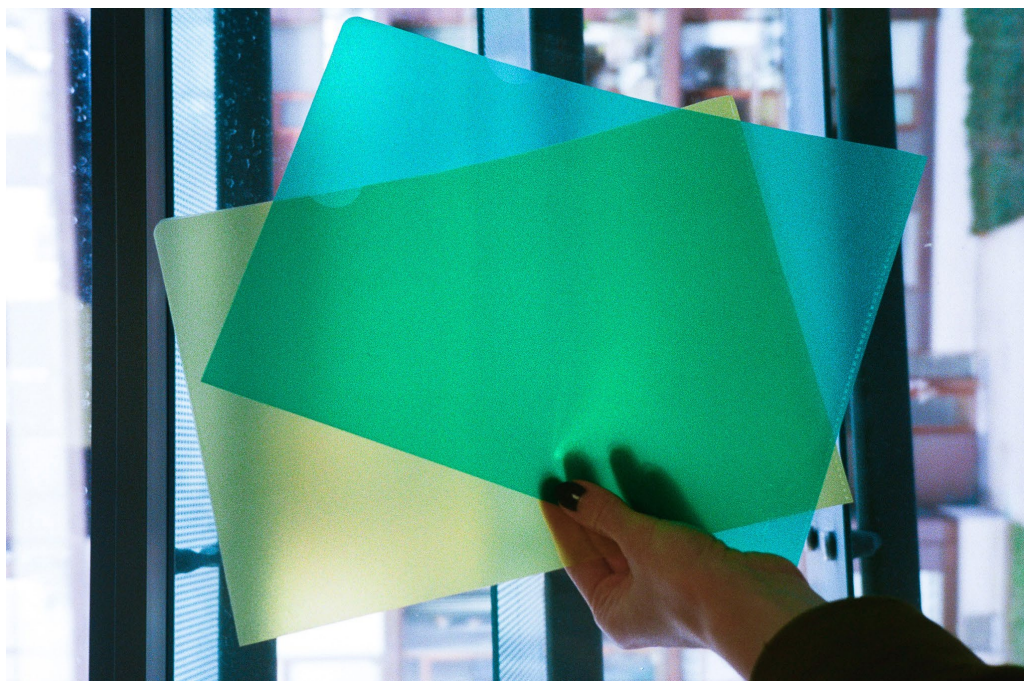
Poetic writing takes itself to be powerful, to be active, to take the material of the body and of the lived experience and to make meanings not bound to logocentric abstractions that seek a complement and timeless Truth. Poetic writing seeks to find details of the lived moment that are most likely occluded by Truth. (Davies, 2000, s. 250)

De poetiske repræsentationers kvalitet og validiteten hænger sammen med, om det fortalte levede liv får liv i den nye form (Krøjer, 2003).

[...] we can see that its form transports content that could not be shown by means of theoretical writing. (Bloom-Christen & Grunow, 2022, s. 14)

Sådan skriver Bloom-Christen & Grunow om den viden, som kan komme til udtryk i "vignetter" i etnografiske videnskabelige tekster. Ligesom etnografiske vignetter har poetiske repræsentationer fokus på det partikulære. De fremstiller noget unikt gennem gengivelse af detaljer og nuancer, der er særlige for det, der beskrives. De poetiske repræsentationer fremstiller på den måde en signifikant "miniature af et mere generelt billede" (ibid., s. 13). Krøjer (2003) kalder dette en "fortætning".

Ungdomsforskeren Görlich (2020) anvender "poetic inquiry" til at vise, at udsatte unges subjektive erfaringer må ses i lyset af de politiske, strukturelle og institutionelle vilkår, som de bliver til igennem. Görlichs poetiske repræsentationer sætter således fokus på udsatte unges subjektiveringsprocesser, hvor formålet er at give de unge en stemme (Görlich, 2016, 2020). Hun placerer sig således indenfor en lang tradition for kvalitativ fænomenologisk forskning, der har et ideal om at give stemme (voice) til de marginaliserede og undertrykte unge, der sjældent høres (Arnot & Reay, 2007; Thomson, 2008). Wulf-Andersen (2012) arbejder også med poetiske repræsentationer af sårbare unge. Som en del af et kollaborativt forskningssamarbejde anvender hun de poetiske repræsentationer til at diskutere forskningsprojektets resultater med de unge, der repræsenteres. Wulf-Andersen (2012) anvender de poetiske repræsentationer til at problematisere ideen om, at dette format giver stemme til unge. De to forfattere udgør således to forskellige epistemologiske positioner i relation til ideen om voicing og repræsentation af andet-hed. Wulf-Andersen argumenterer videre for, at vi kontinuerligt må overveje, hvordan vi kan udvikle nye tekstformater, der udfordrer hegemoniske, enstemmige repræsentationsformer (Wulf-Andersen, 2012, s. 578). Dette ideal har inspireret til denne artikel.

Konsulent

Jeg synes bare, at titlen som konsulent lød fed. Jeg overtog syv evalueringer fra hende der var gået på barsel. Introduktionen var at jeg skulle gå ind og læse i et overleveringspapir. Sindssygt mange filer, sindssygt mange dokumenter. Evalueringsdesigns der ændrede sig. Snotforvirret. Det er fandme svært at skrive en midtvejsevaluering på et projekt du kun har kendt i 14 dage.

Der var sindssygt travlt. Mange havde sagt op. Alt for mange opgaver til dem der var ansat. Jeg følte, at jeg sænkede dem, at jeg spildte min tid. Og spildte deres. Hun sagde: At hvis jeg bare havde været uddannet i statskundskab, så havde der ikke været noget problem. Det var sgu lidt mærkelig sagt. Jeg havde jo glædet mig helt vildt til at starte. Simpelthen så ondt i maven. Så sagde jeg det til dem: At jeg ikke trives. Så fyrede de mig.

Konstruktion af poetiske repræsentationer

De poetiske repræsentationer, vi præsenterer i denne artikel, er produceret med udgangspunkt i ét til to interviews med den samme interviewperson. De er komprimerede konstruktioner af de oprindelige interviews og af den arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel, der fortælles om i de enkelte interviews. De er skrevet efter, at interviewene allerede er analyseret og præsenteret i en tidligere publiceret artikel (jf. tidligere). Flere af de sætninger, der indgår i de poetiske repræsentationer, er således allerede gengivet i tidligere artikler. Men i det traditionelle artikelformat bliver de modsatrettede og mangefacetterede diskursive ressourcer og positioner, der fortælles om i interviewene, i vidt omfang udgrænset. Derfor valgte vi at supplere de citater, vi tidligere har brugt, med andre sætninger fra interviewene, der har andre sproglige og indholdsmæssige kvaliteter. Det korte komprimerede format i de poetiske repræsentationer fik os til at finde mættede steder i interviewmaterialet, hvor der er noget på spil for de unge. Vi udvalgte passager i interviewene, der med Davies ord beskriver "details of the lived moment" (2000). Det kan være et billedligt udtryk eller ord, der fortælles frem som vigtigt for interviewpersonen i relation til arbejdsmiljø og trivsel, eller som appellerer til indlevelse, som f.eks. lidt skæve finurlige betragtninger eller situationer. Som Prendergast skriver:

Datapoems [...] are not just transcriptions of interviews with random line breaks- they must be spare, economical, rich and resonant. An elixir. Potent." (Prendergast, 2009 s. xxvii)

Vi søgte desuden efter sætninger i interviewene, som står frem, fordi de rummer en særlig klarhed i forhold til den unges arbejds kontekst og psykiske mistrivsel. På den måde udgør konstruktionsprocessen en integration af

traditionelle kvalitative analysegreb og greb lånt fra kunstens verden.

I de poetiske repræsentationer bliver sætningerne sat sammen i en ny form. Formen blev til på den måde, at vi læste interviewene igennem flere gange, mens vi udvalgte sætninger og kopierede dem over i en ny tekstmæssig sammenhæng. Vi valgte ud, redigerede og satte sætninger sammen på nye måder. De poetiske repræsentationer er således tro mod interviewpersonernes fortællinger, men størstedelen af de oprindelige interviews er selvsagt valgt fra. Vi skar materialet til, så det rummer nok narrative elementer til at blive genkendt som meningsfuld tekst, men samtidig åbner for den flertydighed, som vi gerne ville have frem, fordi de unges fortællinger om psykisk arbejdsmiljø og psykisk mistrivsel rummer disse flertydigheder og modsætninger.

Nogle sætninger gengives i den oprindelige sammenhæng, mens andre sætninger gengives i en ny kronologisk sammenhæng, uden at repræsentationen forvrænger det oprindeligt sagte. Sætninger blev sat sammen, så de har fået noget, der minder om en litterær kvalitet. Det skal forstås på den måde, at sætningerne er sammensat, så der er en form for intern og kronologisk tematisk sammenhæng, samtidig med at vi har haft et ønske om at skabe brud, pauser og rytmer, som, ifølge Richardson (1997), indbyder til en "kropslig sansning".

For nogle læsere vil de poetiske repræsentationer måske sende tanker tilbage til 70'ernes realistiske knækprosa. For de poetiske repræsentationer er nøgterne beskrivelser i al deres hverdagsenkelthed. I de poetiske repræsentationer betyder ordene det, som de har til hensigt at betyde, der er ikke nogen afvigelser eller drejninger af dagligsproget. Der er ingen brug af litterære virkemidler såsom metaforer. Det betyder, at den sansning, der måtte være knyttet til læsning af repræsentationerne, bliver til gennem de billeder, som skabes i interviewenes hverdagsprog,

Helt, helt basalt

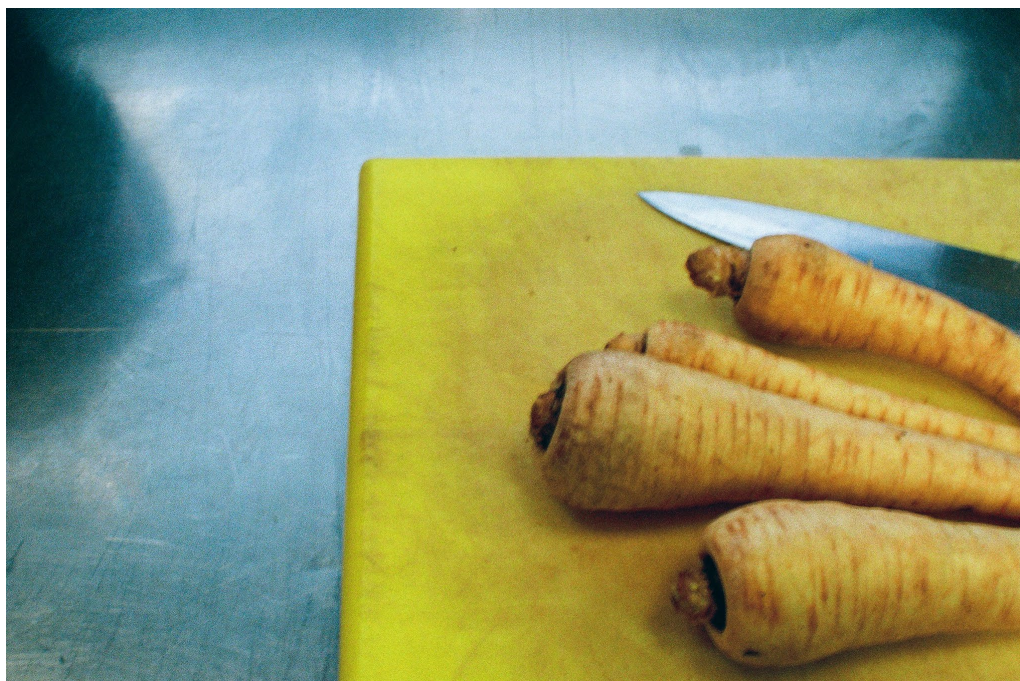
Man skal ud og vise, at nu var man færdigudlært. Ud og se, hvad der var af sjove muligheder. Lige lidt mere ansvar, pres på ens skuldre. Højt tempo. Fra højre og venstre.

Det var en køkkenchef. Han trykkede simpelthen for hårdt. Smed de ting ud som man lige havde stået og lavet. Det virkede sådan lidt psykisk. Stå og råbe og skabe sig i stedet for at tage en snak. Som arbejdsrobotter. Og så ja. Sætter jeg mig ned og græder. Man har det sådan lidt underligt i hovedet. Begynde at græde over alt muligt.

Jeg tog over til min farmor og farfar. Så kørte vi ud og så et skib et eller andet sted ude på vestkysten. Og så gik jeg en tur, mens de sad og drak noget kaffe. Jeg fik en psykolog. Nogle redskaber. Til at modvirke stress.

Det er en køkkenchef fra tidligere der spørger, om jeg ikke vil ind til dem og være. Så lagde vi en daglig plan. Man sku' lige lære at ha' et piskeris i hånden igen. De snakker ordentligt til folk. Kører efter bogen. Laver lidt sjov. Et smil på læben. Du kan bare gå hen og spørge ham.

Det er nok mine bedste år. Indtil videre. Den pastinak. Den har vi selv dyrket. Helt, helt basalt.

som f.eks. ”Mit skrivebord var ikke kommet”. Sætningen tilbyder læseren en form for sansning og en forestilling om et arbejdsliv, som ikke bevæger sig ud over et konkret plan, men som alligevel potentielt skaber billeder og sansninger hos læseren. Om ordene kommer til at leve i den nye form, afhænger af bearbejdning af det, interviewpersonerne fortæller os om deres arbejdsliv. Ved hjælp af fotografierne suppleres denne billeddannelse med en visuel dimension, der tager afsæt i de poetiske repræsentationer.

De poetiske repræsentationer er lettilgængelige; der er sparsom tegnsætning, de rimer ikke og har ikke en fast rytme. Denne form henter inspiration fra nyere dansk poesi (se eks. Elmi, 2023). Det er en form, der var velkendt for os, og som kunne rumme det sprog, vi havde til rådighed i interviewene.

En poetisk repræsentation er færdig, når den rummer flest muligt nuancer og billeder af det arbejdsliv og den psykiske mistrivsel, der fortælles om, og som kan rummes inden for et kort format, uden at det bliver for langt eller for slapt².

Kunstfotografier som åbnende for oplevelser og tankegange

For at udbygge den visuelle dimension og betone de omgivelser, som de unges psykiske mistrivsel er indlejret i, har vi suppleret de poetiske repræsentationer med kunstfotografier, der skildrer elementer fra arbejdspladser. Kurator og skribent, Charlotte Cotton, argumenterer for, at fotografier kan ”åbne oplevelser og tankegange hos beskueren” (Cotton, 2015, s. 1 [egen oversættelse]), ligesom hun påpeger, at de refererer til en delt visuel kultur (ibid.), der i dette tilfælde går på tværs af både enkelte unge og generationer. Med C.S. Peirces terminologi kan man sige, at et fotografi dels peger *ikonisk* på de konkrete genstande, der optræder på billedet (f.eks. en kaffeklat), dels peger *indeksikalt* ud af billedet i kraft af spor

fra mennesker eller andet (f.eks. fra den, der har spildt kaffen) og dels peger *symbolsk* på særlige konventioner, og dermed på noget fælles kulturelt, i deres repræsentation af verden (f.eks. kaffe som arbejdsrelateret og klatten som et uheld) (Peirce i Sandbye, 2007). Fotografiet *Kaffeklat* (2023) kan i den forstand siges at knytte an til en konkret materialitet og situation, men også en kulturel hverdagslig arbejdsreference, der virker appellerende i kraft af de affekter, det potentielt vækker hos beskueren. Fotografiets relation til kontekst er således ikke entydig, da det på én gang peger på en specifik arbejdsituation og -lokation og isolerer motivet fra selvsamme. Professor i fotografi, Mette Sandbye, beskriver fotografiets kvaliteter som følger:

Ting og personer bliver meget ofte interessante at se på eller tillægges nye og mere poetiske værdier, når de isoleres fra en større sammenhæng og fra et tidsligt forløb i kraft af fotografiets indramning af motivet og standsning af tiden. (Sandbye, 2007, s. 245)

Som følge af dets fastfrysning i tid og rum ophæver fotografiet således noget ellers hverdagsligt og tillægger det ny værdi, som igen kan referere til vores fælles hverdagslige erfaringer.

Fotografierne er skabt, udvalgt og sammen sat på baggrund af fortolkninger af de poetiske repræsentationer. Vi har ønsket at skabe fortællinger, der fremstår klart arbejdsrelaterede, og som vil være bredt genkendelige. De udvalgte fotografier opererer på forskellige niveauer i forhold til de poetiske repræsentationer, der groft skitseret kan inddeles efter, hvorvidt de primært refererer til: 1) en konkret genstand (f.eks. en pastinak), 2) en tilstand eller en stemning (f.eks. en ophobet tøjbunke) eller 3) det miljø, teksten peger på (f.eks. en frisorsalon). Fotografens blik er tydeligt til stede i fotografierne og sammensætningen heraf, ligesom skribentens snit er det i de poetiske

Kærlighed

Jeg havde skrevet det i min ansøgning. At jeg gerne ville give det noget kærlighed... så det startede jeg med. Er du sindssyg. Jeg elsker mit arbejde. Det her specialområde. Jeg er meget på forkant. Jeg vil gerne sikre mig selv. Så jeg bruger bare meget energi på... ligesom at bane vejen for mig selv. Ville der overhovedet være en stilling? Ville de ansætte mig? Jeg vil hellere møde kl. 8, og arbejde til kl. 20, så jeg ved, at jeg har gjort det godt. Sidde derhjemme, taste, taste, taste. Jeg har virkelig svært ved at sætte grænser, til at mærke efter. En virkelig høj tærskel. Sådan en organisation der kan sluge dig med hud og hår. Jeg ved sgu ikke, om det er OCD eller hvad det er. Der er altid travlt. Men ligesom ekstra travlt. Hvornår er noget godt nok? Hvis det bliver rigtig sent, og min kæreste kommer og ligesom får trykket på nogle knapper, kan jeg nærmest sidde lidt og ryste. Det bobler over. Bliver helt baby. Filmen knækker. Vil bare have hjælp. Græder, græder og græder. Og så klør jeg bare på [latter]. Så vender du tilbage til en situation der på ingen måde er ændret [latter].

repræsentationer. Et centralt greb i vores brug af begge medier er et fokus på finurligheder; det skæve og pudsige. Både i fotografierne og i de poetiske repræsentationer er det relateret til genstande. Dette greb er med til at skabe kontraster, der kan overraske og give anledning til refleksion, ligesom det skaber en lettere og mere legende formidling af et ellers dystert emne. Visuelt læner de valgte fotografier sig op ad den snapshotæstetiske tradition med deres fokus på hverdagsmotiver, farver og flash (Sandbye, 2007). Ambitionen er, at kunstfotografierne vil fange læserens opmærksomhed og bidrage til refleksion over de poetiske repræsentationer.

Diskussion

Artiklen er blevet til ved at anvende repræsentationsformer lånt fra to verdner; forskningens og kunstens. Vi undersøger, hvordan poetiske repræsentationer suppleret med kunstfotografier kan bidrage til at nuancere viden om unges arbejdsrelaterede mistrivsel og psykiske arbejdsmiljø, samt hvilke begrænsninger dette har.

Artiklen er en kritik af populærvidenskabelige fremstillinger af en særlig sårbar generation. I den forbindelse argumenterer artiklen for, at populærvidenskabelige generationsbetegnelser ofte kortslutter samfundsmæssige betingelser og placerer ansvaret for psykisk mistrivsel i enkelte unge eller i en hel generations adfærd. I de poetiske repræsentationer, der præsenteres i artiklen, udfordres denne forestilling. Det er arbejdslivets materielle og sociale virkelighed, der både danner forgrund i de poetiske repræsentationer og i kunstfotografierne. Kunstfotografierne betoner mistrivslens omstændigheder ved at visualisere og ophøje materielle detaljer fra hverdagslige arbejdskontekster, og således forskyde blikket fra personen til konkrete genstande og rum. På den måde udfordrer begge repræsentationsformer ideen om arbejdsre-

lateret psykisk mistrivsel som et fænomen, der er placeret inde i den enkelte eller i en hel generation, og som kan betragtes uafhængigt af omstændighederne i arbejdet.

I de poetiske repræsentationer, vi har skabt til denne artikel, vender de unge ikke præstationskulturen ryggen, som overskriften i Politiken proklamerer (Kruse, 2022). De udlever snarere et præstationsorienteret arbejdsliv, mens de samtidig forsøger at passe på sig selv. I de poetiske repræsentationer er præstationer i arbejdslivet og psykisk trivsel ikke hinandens binære modsætninger, men snarere sammenfoldede forudsætninger for hinanden, idet muligheden for at præstere i arbejdslivet i de poetiske repræsentationer ofte fremstår som en forudsætning for den enkeltes psykiske trivsel. Hvis den enkelte ikke har et sundt psykisk arbejdsmiljø, begrænses muligheden for at præstere. Og hvis muligheden for at præstere i arbejdslivet begrænses, kan det føre til psykisk mistrivsel. I den forbindelse kan der i de poetiske repræsentationer genfindes elementer af Lamonts (2023) karakteristik af generation Z som unge, der på den ene side kæmper for at vinde værdi som (neoliberale) subjekter i arbejdslivet, og på den anden kæmper med at beskytte deres mentale helbred. Denne balancerende genfindes i de poetiske repræsentationer. En tematik, der går igen i alle de poetiske repræsentationer, er således den tætte sammenhæng mellem identitet, arbejde og psykisk trivsel. "Jeg var faktisk noget", som der står i repræsentationen med frisøren, der får en depression og først føler, at hun er et værdifuldt menneske, da hun kommer tilbage på arbejdet efter en sygdomsperiode. Sammenfoldningen mellem identitet, arbejde og psykisk trivsel genfindes blandt unge på tværs af brancher, herunder de unge i frisør-, design- og restaurationsbranchen. På den måde adskiller de sig fra tidligere dansk forskning, der primært har fokuseret på forholdet mellem psykisk mistrivsel og identitetsproduktion blandt vidensarbejdere (eks. Buch, Andersen & Sørensen,

2009). Sammenfoldningen mellem arbejde og identitet er i en dansk sammenhæng tidligere beskrevet og problematiseret som et forhold, der er kendetegnet ved den kognitive kapitalisme (se eks. Bovbjerg, 2005; Brinkmann, 2005; Andersen, 2013). I nærværende artikel er de poetiske repræsentationer konstrueret, så de viser, hvordan sammenfoldningen af identitet, arbejde og psykisk trivsel genfindes og intensiveres hos unge, der er i starten af deres arbejdsliv, på tværs af brancher og uddannelsesniveauer. Artiklen tilbyder på den måde en nuancering af eksisterende viden om arbejdsrelateret psykisk mistrivsel.

De poetiske repræsentationer er desuden konstruerede på måder, der giver et indblik i, hvordan ansvaret for den arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel flyttes rundt og ofte ender hos den enkelte. I flere af repræsentationerne tilbydes de unge individuelle terapeutiske redskaber som svar på deres arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel. Og flere af de unge leder også selv efter svar på deres psykiske mistrivsel i de individuelle mangler eller diagnoser, som de finder hos sig selv. I de poetiske repræsentationer er det ikke det psykiske arbejdsmiljø, der forandrer sig, når unge mistrives. Det er den enkelte unge, der må forandre sig, indordne sig eller finde et andet arbejde. På den måde viser de poetiske repræsentationer, hvordan arbejdsrelateret psykisk mistrivsel individualiseres og psykologiseres (Nielsen et al., 2022, 2023; Katznelson et al, 2021).

I flere af de poetiske repræsentationer er der gengivet ledere, der presser for hårdt på, taler for hårdt eller direkte chikanerer. Fra tidligere forskning ved vi, at der er en større risiko for krænkende handlinger blandt unge og især unge kvinder (Dyrborg et al., 2018). Det er afspejlet i repræsentationerne: Frisøren vurderes og værdsættes ud fra hendes krops tykkelse og hårets farve, og køkkenchefen presser for hårdt. De unges arbejdsrelaterede mistrivsel er på den måde tæt sammenfoldede med den ledelse, de på godt og ondt møder i

arbejdet. Denne flerhed af sociale og materielle forhold, der i kombination kan udgøre et belastende psykisk arbejdsmiljø, kan rummes i de poetiske repræsentationer.

Men den psykiske mistrivsel, der repræsenteres, bevæger sig også udover arbejdspladskonteksten; den går på tværs af de unges livssammenhænge, eks. overgange mellem uddannelse og arbejde. Via poetiske repræsentationer er det muligt at repræsentere tidsmæssige bevægelser gennem forskellige kontekster og livssituationer. De poetiske repræsentationer gengiver således psykosociale belastningstilstande, som ikke er statiske, men relationelle, bevægelige og dynamiske.

Idealet om objektivitet danner ofte udgangspunkt for de kritikker, der kan rettes mod poetiske repræsentationer (Prendergast & Sameshina, 2009). I artiklen har vi eksperimenteret med to metodiske greb, der ikke har objektivitet som videnskabeligt ideal. Både kunstfotografierne og de poetiske repræsentationer er fortolkninger af levet liv, der er skabt fra situerede positioner (Davies, 2000; Richardson, 1997; Wulf-Andersen, 2012). De poetiske repræsentationers validitet bygger på fremvisning og gennemsigtighed omkring den måde, de er konstrueret.

Lather (2000) argumenterer for, at forskningen må være tilbageholdende med fortolkninger af "den andens" stemme og undgå den form for repræsentationer, der reducerer "andethed" til "enshed". Vi har ikke haft et ideal om at give stemme til eller repræsentere de enkelte unge, der blev interviewet. Vi repræsenterer heller ikke en hel generation af unge. Vi betragter derimod både kunstfotografierne og de poetiske repræsentationer som greb, der ideelt set kan skabe forandring ved at udfordre og forstyrre nogle af de hegemoniske måder, som unges psykiske mistrivsel traditionelt repræsenteres på. Kunstfotografierne henter hverken validitet fra idealer om gennemsigtighed eller objektivitet. Et af de afgørende forhold, der adskiller den kunstneriske proces

fra den videnskabelige, er således, at der ikke stilles krav til gennemsigtighed eller systematik omkring, hvordan kunstfotografiet refererer tilbage til det, der repræsenteres på fotografierne. De skal snarere betragtes som referencer til en fælles visuel kultur, der gerne skulle appellere til læserens indlevelse og refleksion over de unges situationer, som de er gengivet i de poetiske repræsentationer.

Trods dette kan man kritisere denne form for videnskabelig repræsentation for, at formatet netop bygger på individuelle unges fortællinger og dermed potentielt lægger op til individualiserende tolkninger af det arbejdsliv, der repræsenteres. En anden indvending ved disse repræsentationsformer kan være, at de ikke følges op af mere præcis og systematisk viden om den enkelte unge og det arbejdsmiljø, de indgår i. Med greb lånt fra kunstverden åbnes der derimod op for frie fortolkninger af, hvordan den arbejdsrelaterede psykiske mistrivsel, der fremgår af repræsentationerne, kan forstås. Sådanne helt åbne fortolkninger har vi samtidig begrænset ved at konstruere de poetiske repræsentationer efter en systematisk analyse af materialet og ved at placere dem ind i en artikels traditionelle videnskabelige format, hvor vi selv ydermere foreslår, hvordan de kan fortolkes.

Konklusion

Populærvidenskabelige generationsbetegnelser placerer ofte ansvaret for psykisk mistrivsel inde i den enkelte unge eller i en hel generation og ikke i sammenhænge, som unge indgår i. Det tilbyder denne artikel argumenter mod. Generationsbetegnelser lægger sjældent op til andre handlemuligheder end terapeutiske, da fokus er på den enkeltes sårbarhed og ikke på den sårbarhed, som et usundt psykisk arbejdsmiljø producerer. Denne artikel peger på, at metoder, der henter inspiration i krydsfeltet mellem videnskaben og kunsten, kan bidrage til en nuancering af eksisterende viden om

arbejdsrelateret mistrivsel blandt unge, om end disse metoder også har begrænsninger. Artiklen argumenter for, at poetiske repræsentationer inviterer til indlevelse i livssituationer, hvor den psykiske mistrivsel ikke er statisk og løsrevet fra sociomaterielle vilkår, men snarere er relationel, bevægelig og kontekstuel indlejret. Med kunstfotografier som supplement hertil er det muligt at betone de arbejdsrelaterede omgivelser og samtidig bringe en fælles visuel referenceramme i spil, der kan appellere til og skabe refleksion på tværs af generationer. Begge repræsentationsformer giver plads til nuancer, flertydigheder og modsætninger. I denne artikel har vi således eksperimentet med formater, der tilbyder nye indgange til at forstå arbejdsrelateret mistrivsel blandt den aktuelle generation af unge. Der mangler forskning i unges arbejdsrelaterede mistrivsel, og det er vores håb, at denne forskning vil tage udgangspunkt i de kontekstuelle, komplekse sociale forhold, der er medvirkende til psykisk mistrivsel blandt unge.

Noter

- 1 Artiklen kan læses som en selvstændig videreudvikling af artiklen Nielsen, M. L., Rønberg, M. T., Winding, T. N., Grytnes, R., & Sørensen, N. U. (2022). "A toxic combination": Præstation, midlertidighed og kampen for succes i starten af arbejdslivet. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, (2), 190-208, som bygger på samme datamateriale som nærværende artikel; 50 kvalitative interviews med unge mellem 22 - 31 år, gennemført i forbindelse med, at de er startet i deres første job som færdiguddannede.
- 2 Dele af denne tekst indgik oprindeligt i: Nielsen, M. L. (2008). *Far, mor og ingeniør. Tilblivelser af hverdagsliv mellem arbejds- og familieliv*. Ph.d.-afhandling, Roskilde Universitet. Teksten er gennemskrevet og bearbejdet.

REFERENCER

- Andersen, L. P. (2007). Arbejdsrelateret stress – fra symptomer til et komplekst samspil. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 9(2), 11–27.
- Andersen, M. F. (2013). Når omfavnelser bliver kvæler. I Brinkmann & Andersen (red.), *Nye perspektiver på stress*. København: Klim.
- Arnot, M., & Reay, D. (2007). A sociology of pedagogic voice: Power, inequality and pupil consultation. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 28(3), 311–325.
- Arven, N. (2023). Færdigt arbejde. Artikel i Weekendavisen. 14.11.23. <https://www.weekendavisen.dk/2023-50/samfund/faerdigt-arbejde> [hentet 10.04.24]
- Bakken, A., Sletten, M. A., & Eriksen, I. M. (2018). Generasjon prestasjon? Ungdoms opplevelse av press og stress. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 18 (2), 46–76.
- Beskæftigelsesministeriet (2024). Beskæftigelsesminister Ane Halsboe-Jørgensens kommentar til ledighedstallet for januar 2024. Pressemeddelelse fra Beskæftigelsesministeriet. <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13786746/beskaeftigelsesminister-ane-halsboe-jorgensens-kommentar-til-le-dighedstallet-for-januar-2024?publisherId=90520> [hentet 29.02.24]
- Bloom-Christen, A., & Grunow, H. (2022). What's (in) a vignette? History, functions, and development of an elusive ethnographic sub-genre. *Ethnos*, 1-19.
- Bovbjerg, K. M. (2005). Selvrealisering i arbejdslivet. I Brinkmann, S. & Eriksen, C. (red.). *Selvrealisering–kritiske diskussioner af en grænseløs udviklingskultur*. Århus: Klim.
- Brinkmann, S. (2005). Selvrealiseringens etik. I Brinkmann, S. & Eriksen, C. (red.). *Selvrealisering–kritiske diskussioner af en grænseløs udviklingskultur*. Århus: Klim.
- Buch, A., Andersen, V., & Sørensen, O. H. (2009). *Videnarbejde og stress: mellem begejstring og belastning*. Jurist-og Økonomforbundets Forlag.
- Cohen, S., Murphy, M. L. M., & Prather, A. A. (2019). Ten surprising facts about stressful life events and disease risk. *Annual Review of Psychology*, 70, 577–97. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102857>
- Costa, S. M. B., & Brunila, K. (2016). Becoming entrepreneurial: Transitions and education of unemployed youth. *Power and Education*, 8(1), 19–34.
- Cotton, C. (2015). *Photography is Magic*. Aperture.
- Deloitte. (2020). The Deloitte Global Millennial Survey 2020: Millennials and Gen Zs hold the key to creating a 'better normal'.
- Davies, B. (2000). *A body of writing- 1990-1999*. Alta Mira Press.
- Dybvad Bek, K. (2023). *Arbejdets land*. Grønningen.
- Dyreborg et al. (2018). *Unges arbejdsmiljø og helbred*, Rapport til Arbejdsmiljørådet. København: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA).
- Elmi, Amina (2023). *Barbar*. Gyldendal.
- Farrugia, D. (2018). Youthfulness and immaterial labour in the new economy. *The Sociological Review*, 66(3), 511–526.
- Farrugia, D. (2020). Youth, Work and 'Career' as a Way of Talking about the Self. *Work, Employment and Society*. 35(5), 856–871. doi:10.1177/0950017020947576
- Farrugia, D. (2021). *Youth, Work and the Post-Fordist Self*. UK: Bristol University Press.
- Görlich, A. (2020). Getting in touch: Poetic inquiry and the shift from measuring to sensing. *Qualitative Research in Psychology*, 17(2), 182–192. <https://doi.org/10.1080/14780887.2018.1442685>
- Görlich, A. (2016). Poetic inquiry: understanding youth on the margins of education, *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 29(4), 520–35.
- Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Ekholm, O., & Christensen, A. I. (2018). *Danskernes Sundhed – Den Nationale sundhedsprofil 2017*. Sundhedsstyrelsen.
- Jensen, T., B. (2010). Unge, sprog og begrebsdannelse? - Den "Gotiske" knude eller "Unge" i ordets "egentlige" forstand, *Psyke & Logos*, 31(1), 64–86
- Katznelson, N., Pless, M., Görlich, A., Graversen, L., & Sørensen, N. B. (2021). Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 2(2), 83–103. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2021-02-01>

- Krautwald, A. (2018) Unge generationer på arbejde: vejen til et anderledes rigt liv. Dansk Psykologisk Forlag.
- Krogh, S. C., & Madsen, O. J. (2024). Dissecting the achievement generation: how different groups of early adolescents experience and navigate contemporary achievement demands. *Journal of youth studies*, 27(5), 706-722.
- Kruse, Camilla (2022). Generation Z vender præstationskulturen ryggen'. Debatindlæg i Politiken, 21.02.2022. (Hentet fra <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art8836468/Generation-Z-vender-pr%C3%A6stationskulturen-ryggen>] 02.02.24.
- Kruse, Camilla (2023). Talentleder: Generation Z træder ind på arbejdsmarkedet, men er vi klar til dem? Debatindlæg Politiken 05.06.23. <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art9374829/Generation-Z-tr%C3%A6der-ind-p%C3%A5-arbejdsmarkedet-men-er-vi-klar-til-dem>
- Krøjer, J. (2003). *Det mærkede sted- køn, krop og arbejdspladsrelationer*. Ph.d.-afhandling, Forskerskolen for Livslang Læring. Roskilde Universitet.
- Krøjer, J., & Hølge- Hazelton, B. (2008). *Poetical: Breaking ground for reconstruction*. International Journal of Qualitative Studies in Education, 21(1).
- Lamont, M. (2023). *Seeing Others: How Recognition Works--And How It Can Heal a Divided World*, Atria Books.
- Lather, P. (2000). Against Empathy Voice and Authenticity. *Kvinder, Køn & Forskning*, nr. 4.
- Madsen, O. J. (2018). *Generasjon prestasjon: Hva er det som feiler oss?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) (2017). *Analysen om mentale sundhedsudfordringer (MSU) og forebyggende initiativer for erhvervsaktive i Danmark: Arbejdsrapport Analyse 1*.
- Nicholson, R. (2016). 'Poor little snowflake' – the defining insult of 2016. Artikel i The Guardian. <https://www.theguardian.com/science/2016/nov/28/snowflake-insult-disdain-young-people> [hentet 26.02.24]
- Nielsen, M. L. (2008). Far, mor og ingeniør. Tilblivelser af hverdagsliv mellem arbejds- og familieliv. Ph.d.- afhandling, Roskilde Universitet.
- Nielsen, M. L., & Dyreborg, J. (2013). Unge som målgruppe i arbejdsmiljøarbejdet—fordele og ulemper. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 15(3), 40-61.
- Nielsen, M. L., Dyreborg, J., Kines, P., & Nielsen, K. (2013). Situating young workers' risk management in the retail industry. *Nordic Journal of Working Life Studies*.
- Nielsen, M. L., Rønberg, M. T., Winding, T. N., Grytnes, R., & Sørensen, N. U. (2022). "A toxic combination": Præstation, midlertidighed og kampen for succes i starten af arbejdslivet. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, (2), 190-208.
- Nielsen, M. L., Winding, T. N., Grytnes, R., Rønberg, M. T., & Sørensen, N. U. (2023). A Toxic Combination: Performance, Temporariness, and Struggling for Success in Early Working Life. *Young*, 31(3), 268-287.
- Ottosen, M. H., Andreasen, A. S., Dahl, K. M., Hestbæk, A., Lausten, M., & Rayce, S.B. (2018). *Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Petersen, A. (2016). *Præstationssamfundet*. København: Hans Reitzel Forlag.
- Prendergast, M., Leggo, C., & Sameshima, P. (2009). Poetic inquiry, vibrant voices in the social sciences, Sense Publishers, Boston.
- Richardson, L. (1997). Fields of play- Constructing an Academic Life. New Brunswick, NJ, Rutgers University Press,
- Rosenkilde et al. (2023). Udvikling i forekomsten af mental sundhed blandt erhvervsaktive unge i Danmark. SDU/Velliv Foreningen.
- Sandbye, M. (2007). *Kedelige Billeder: Fotografiets snapshotæstetik*. Politisk revy.
- Sundhedsstyrelsen (2021). Danskernes sundhed-Den Nationale Sundhedsprofil 2021. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2022/danskerne-sundhed> [hentet 20.03.24]
- Sørensen, N. U., Pless, M., Katznelson, N., & Nielsen, M. L. (2017). Picture Perfect: Præstationsorienteringer blandt unge i forskellige ungdomslivskontekster. *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 17(2), 27-48.
- Thomson, P. (2008). *Children and young people. Voices in visual research*. I: Thomson, P. (red.): Doing Visual research with children and young people, 9-19.

- van Hauen, E. (2023). Generationen der skal redde verden... med lidt hjælp fra os andre. Gyldendal.
- Woodman, D. & Wyn, J. (2014). *Youth and Generation. Rethinking change and inequality in the lives of young people*. London: Sage Publications.
- Woodman, D. (2019). Continuity and change in attitudes to job security across two generations of young Australian adults. *Labour & Industry: a journal of the social and economic relations of work*, 29(3), 273-288.
- Wulf-Andersen, T. (2012). Poetic representation: working with dilemmas of involvement in participative social work research, *European Journal of Social Work*, 15:4, 563-580, DOI: 10.1080/13691457.2012.705261
- Zabel, K. L., Biermeier-Hanson, B. B., Baltes, B. B., Early, B. J., & Shepard, A. (2017). Generational differences in work ethic: Fact or fiction?. *Journal of business and psychology*, 32(3), 301-315.

Mette Lykke Nielsen, lektor, ph.d., Cefu, Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet, mln@ikl.aau.dk

Barbara Marstrand, videnskabelig assistant, Cefu, Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet, bama@ikl.aau.dk